

A BÍRÓSÁG ÍTÉLETE (harmadik tanács)

2006. január 12. *

A C-504/04. sz. ügyben,

az EK 234. cikk alapján benyújtott előzetes döntéshozatal iránti kérelem tárgyában, amelyet a Verwaltungsgericht Schwerin (Németország) a Bírósághoz 2004. január 9-én érkezett, 2004. december 8-i határozatával terjesztett elő az előtte

az **Agrarproduktion Staebelow GmbH**

és

a **Landrat des Landkreises Bad Doberan**

között folyamatban lévő eljárásban,

A BÍRÓSÁG (harmadik tanács),

tagjai: A. Rosas (előadó) tanácselnök, J. Malenovský, A. La Pergola, A. Borg Barthet és A. Ó Caoimh bírák,

* Az eljárás nyelve: német.

főtanácsnok: M. Poiares Maduro,
hivatalvezető: Fülöp B. tanácsos,

tekintettel az írásbeli szakaszra és a 2005. október 19-i tárgyalásra,

figyelembe véve a következők által előterjesztett észrevételeket:

- az Agrarproduktion Staebelow GmbH képviseletében Behr & Partner Rechtsanwälte és C. Columbus Rechtsanwältin,
- a görög kormány képviseletében V. Kontolaimos, valamint S. Papaioannou és M. Tassopoulou, meghatalmazotti minőségben,
- a holland kormány képviseletében H. G. Sevenster, meghatalmazotti minőségben,
- az Európai Parlament képviseletében G. Mazzini és U. Rösslein, meghatalmazotti minőségben,
- az Európai Unió Tanácsa képviseletében F. Ruggeri Laderchi és Z. Kupčová, meghatalmazotti minőségben,

- az Európai Közösségek Bizottsága képviselőjében A. Bordes és F. Erlbacher, meghatalmazotti minőségben,

tekintettel a főtanácsnok meghallgatását követően hozott határozatra, miszerint az ügy elbírálására a főtanácsnok indítványa nélkül kerül sor,

meghozta a következő

Ítéletet

- 1 Az előzetes döntéshozatal iránti kérelem azon kötelezettségnek – az arányosság elve fényében fennálló – érvényességére vonatkozik, amely szerint le kell váltani azt a kohortot, amelyhez olyan szarvasmarha tartozik, amelynél megállapították a szarvasmarhák szivacsos agyvelőbántalmát (a továbbiakban: BSE).
- 2 Ezt a kérelmet az Agrarproduktion Staebelow GmbH gazdasági társaság (a továbbiakban: Staebelow) és a Landrat des Landkreises Bad Doberan (a továbbiakban: Landrat) közötti jogvita keretében terjesztették elő a Staebelow állatállományához tartozó 52 állat levágásának tárgyában.

A közösségi szabályozás

- 3 Az egyes fertőző szivacsos agyvelőbántalmak megelőzésére, az ellenük való védekezésre és a felszámolásukra vonatkozó szabályok megállapításáról szóló,

2001. május 22-i 999/2001/EK európai parlamenti és tanácsi irányelvet (HL L 147., 1. o.; magyar nyelvű különkiadás 3. fejezet, 32. kötet, 289. o.) az EK 152. cikk (4) bekezdésének b) pontja alapján fogadták el, amely az EK 37. cikktől eltérve eljárás lefolytatását írja elő az állat- és növényegészségügy terén olyan intézkedések elfogadására, amelyek közvetlen célja a közegészség védelme.

4 Ez a rendelet egységes szövegbe foglalja az Európai Közösségek által 1990 óta az állategészségügyi intézkedésekre és az emberi és állati egészségnek a BSE kockázattól való megóvására vonatkozó irányelvekben található védelmi rendelkezések alapján elfogadott intézkedések nagyrészét.

5 Az említett rendelet (4) preambulumbekézése a következőképpen fogalmaz:

„A Bizottság tudományos állásfoglalásokat szerzett be a TSE-k (fertőző szivacsos agyvelőbántalmak) számos vonásáról, főleg a Tudományos Operatív Bizottságtól és a Közegészségügyi Vonatkozású Állategészségügyi Intézkedések Tudományos Bizottságától. Ezen állásfoglalások némelyike a fertőzött állati termékek által emberekre és állatokra jelentett esetleges kockázat csökkentésére irányuló intézkedésekről tájékoztat.”

6 Annak a kohortnak a leváltására vonatkozó kötelezettség, amelyhez a fertőzött szarvasmarha tartozik, a 999/2001 rendelet 13. cikke (1) bekezdése első mondatának c) pontjából következik együttesen az említett rendelet VII. melléklete 2. pontjának a) alpontjával. A kohort fogalmát ugyanezen rendelet I. mellékletének c) pontja határozza meg.

7 A 999/2001 rendelet 13. cikke a következőképpen fogalmaz:

„(1) Amint valamely TSE jelenlétét hatóságilag megállapítják, a következő intézkedéseket kell késedelem nélkül alkalmazni:

- a) az állat testének valamennyi részét teljesen meg kell semmisíteni az V. melléklettel összhangban, eltekintve a III. melléklet B. fejezetének III. 2. pontjának megfelelően a nyilvántartások céljából visszatartott anyagtól;
- b) vizsgálatot kell folytatni, hogy meg lehessen határozni valamennyi veszélyeztetett állatot a VII. melléklet 1. pontjának megfelelően;
- c) a VII. melléklet 2. pontjában említett valamennyi állatot és állati eredetű terméket, amelyet a b) pontban említett vizsgálat során veszélyeztetettnek találtak, le kell ölni, illetve teljesen meg kell semmisíteni az V. melléklet 3. és 4. pontjával összhangban.

[...]

(4) A tulajdonosokat haladéktalanul kártalanítani kell azokért a károkért, amelyek a 12. cikk (2) bekezdésének és e cikk (1) bekezdése a) és c) pontjával összhangban az állatok leölése és az állati eredetű termékek megsemmisítése során keletkeztek.

[...]”

- 8 A 999/2001 rendelet VII. mellékletét módosította a 999/2001/EK európai parlamenti és tanácsi rendeletre való áttérést elősegítő átmeneti intézkedések megállapításáról, valamint az említett rendelet VII. és XI. fejezetének módosításáról szóló, 2001. június 29-i 1326/2001/EK bizottsági rendelet (HL L 177., 60. o.; magyar nyelvű különkiadás 3. fejezet, 33. kötet, 9. o.). A VII. melléklet előírja:

„1. A 13. cikk (1) bekezdésének b) pontjában említett felmérésnek azonosítania kell:

a) szarvasmarhafélék esetében:

- minden más olyan kérődzőt a gazdaság területén, amelyknél a betegséget igazolták,
- ha a betegséget nőivarú állat esetében igazolták, az összes begyűjtött vagy a két évvel a betegség klinikai tüneteinek megjelenése előtt vagy után született embrióját, petesejtjét és utódját,
- a kohortba tartozó minden olyan állatot, amelyknél a betegséget igazolták,

[...]

2. A 13. cikk (1) bekezdése c) pontjában előírt intézkedéseknek legalább tartalmazniuk kell:

- a) a BSE szarvasmarhafélében történő igazolása esetén a szarvasmarhafélék leölését és teljes megsemmisítését, továbbá a 1. a) pontja első, második és harmadik francia bekezdésében említett vizsgálat által azonosított embriók és petesejtek megsemmisítését. A járványügyi helyzettől és a gazdaságban található állatok visszaeredeztetetőségétől függően a tagállam úgy is dönthet, hogy nem ölik le és semmisítik meg az összes szarvasmarhafélét abban a gazdaságban, amelyben igazolták a betegség előfordulását, amint azt az 1. a) pontjának első francia bekezdése említi;

[...]"

- 9 A „kohort” fogalmát a 999/2001 rendelet I. mellékletének c) pontja úgy határozza meg, mint a szarvasmarhafélék olyan együttese, amelyek ugyanabban az állományban születtek, mint a fertőzött szarvasmarha, annak születését megelőző vagy követő 12 hónapban, vagy amelyek életük első évében valamikor együtt nevelkedtek a fertőzött állattal, és amelyek ugyanazt a takarmányt fogyasztották, mint amelyet a kérdéses állat fogyasztott élete első évében.

- 10 Az 1326/2001 rendelet (7) preambulumbekzdése a következőképpen fogalmaz:

„A 999/2001/EK rendelet VII. melléklete felsorolja a valamely TSE előfordulásának igazolását követően alkalmazandó intézkedések részletes szabályait. Ezeket a szabályokat frissíteni kell, hogy tükrözzék a tagállamok által alkalmazott részletes technikai, a felszámolást szolgáló intézkedéseket, figyelembe véve a Tudományos Operatív Bizottság (TOB) 2000. szeptember 15-i, a szarvasmarhák BSE-re visz-

szavezethető selejtezésére vonatkozó álláspontját. A TOB arra a következtetésre jutott az álláspontjában, hogy »a (teljes) állománycseréknek már látszanak az eredményei, egyrészt így eltávolíthatók azok az állatok, amelyeknél egyébként nem ismerték fel a betegséget, másrészt ezzel elejét lehet venni a betegség későbbi felbukkanásának. Habár [...] nagyjából ugyanezt az eredményt lehet elérni, ha lecserélik az összes, a beteg állattal annak születése után és előtt 12 hónapon belül egy állományban született és/vagy felnevelt állatot (születési kohortok váltása).« A TOB azt javasolta, hogy a fennálló járványügyi helyzettől függetlenül legalább a születési kohortok váltásának módszerét alkalmazzák, valahányszor hazai BSE eset fordul elő. Ezért ennek megfelelően módosítani kell a részletes betegség-felszámolási rendelkezéseket azáltal, hogy a fennálló járványügyi helyzet alapján határozzanak a teljes állománycseréről mint szabadon választható lehetőségről.”

Az alapeljárás és az előzetes döntéshozatalra előterjesztett kérdés

- 11 2002. január 29-én a Staebelow állatállományához tartozó levágott szarvasmarhákon elvégzett teszt BSE pozitív eredményre vezetett. Ezt követően a fertőzött szarvasmarha két közvetlen leszármazottját és a kohorthoz tartozó 50 állatot írtak össze.
- 12 A Landrat a 2002. február 5-i végzésével 52 szarvasmarha azonnali levágásáról határozott. A Staebelow kifogásolta ezt a végzést, a kifogását azonban a 2002. február 13-i határozat megalapozatlannak találta.
- 13 A Staebelow 2002. március 13-án a Verwaltungsgericht Schwerin előtt fellebbezett e határozat ellen.
- 14 Az ezt megelőzően benyújtott ideiglenes intézkedés iránti kérelmet ez a bíróság, és fellebbezést követően az Oberverwaltungsgericht Mecklenburg-Vorpommern is elutasította. Következésképpen végrehajtották a Landrat határozatát. A szarvasmarhákat 2002. április 4-én levágták, és teljesen megsemmisítették.

- 15 A Staebelow megindította az alapeljárást a levágásra kötelező végzés jogellenességek megállapítása céljából. A Staebelow attól tart, hogy hasonló helyzetben a Landrat ismét elrendeli az ugyanazon kohorthoz tartozó szarvasmarháknak, valamint a fertőzött szarvasmarha leszármazottainak levágását. Ebben a vonatkozásban véleménye szerint egy ilyen határozat megisméltődésének meglehetősen nagy a veszélye, mivel a jövőben is tartani és tenyészteni fog szarvasmarhákat. A Staebelow számára ez a megállapító ítélet az erkölcsi igazolása érdekében is jelentőséggel bír.
- 16 A Verwaltungsgericht Schwerin előtt a Staebelow azt állítja, hogy a közösségi szabályozás az arányosság elvének megsértése miatt érvénytelen.
- 17 A Staebelow először előterjeszti, hogy a meghatározott kockázatos anyagoknak, azaz az állat azon részeinek eltávolítása, amelyekben a prionok koncentrálnak, megakadályozza, hogy a prionokkal fertőzött szövetek bekerüljenek a táplálékláncba.
- 18 A Staebelow idézi a Bundesverbraucherministerium (szövetségi fogyasztóvédelmi minisztérium) adatait, amelyek a 2001-ben, 2002-ben és 2003 januárjában elvégzett BSE tesztek eredményeire vonatkozóan megjelölik:
- 2001-ben a BSE pozitív esetek aránya a levágott egészséges állatok között 0,0014% volt (2 593 260 ellenőrzött állatból 38 pozitív eset). A BSE felszámolása keretében levágott állatok között az arány 0,0446% volt (8 952 állatból 4 pozitív eset).

- 2002-ben a BSE pozitív esetek aránya a levágott egészséges állatok között 0,0015% volt (2 759 984 ellenőrzött állatból 42 pozitív eset). A BSE felszámolása keretében levágott állatok között az arány 0,1185% volt (2 530 állatból 3 pozitív eset).

 - A 2003 januárja és októbere közötti időszakban 779 állatot öltek le a kohortok váltása keretében. Ezen állatok között egyetlen további pozitív esetet mutattak ki.
- 19 A Staebelow a Freie Universität Berlin állatorvosi tanszékén dolgozó Staufenbiel professzor 2003. december 15-i véleményére támaszkodva arra következtet ezekből az adatokból, hogy az eredményekben nem volt jelentős különbség, ennél fogva a kohort váltása helytelennek tekinthető.
- 20 Végül a Staebelow előterjeszti, hogy a BSE szűrővizsgálati gyorsteszteket 100%-osan biztosnak tartják, így a kohorthoz tartozó, érintett állatokat mindenképpen felfedezték volna az állatok rendes levágásakor.
- 21 E körülmények között a Verwaltungsgerichtshof az eljárást felfüggesztette, és a következő kérdést terjesztette előzetes döntéshozatalra a Bíróság elé:

„Az 1326/2001/EK rendelet 3. cikkének I. pontjával és II. mellékletével módosított [...] 999/2001/EK rendelet 13. cikke (1) bekezdése első mondatának c) pontja

együttes olvasatban ugyanezen rendelet VII. melléklete 2. pontjának a) alpontjával és 1. pontja a) alpontjának harmadik francia bekezdésével érvénytelen-e az arányosság elvének megsértése miatt?”

Az előzetes döntéshozatalra előterjesztett kérdés

A Bíróság elé terjesztett észrevételek

- 22 Különböző tudományos cikkekre alapozva a Staebelow azt állítja, hogy az előzetes döntéshozatalra utaló határozatban kifejtett okok miatt azon kohort váltására vonatkozó kötelezettség, amelyhez a beteg állat tartozik, megsérti az arányosság elvét, mivel ez az intézkedés nem növeli jelentősen a fogyasztók védelmét. Még amennyiben kártalanítást is kapnak az állattenyésztők, az nem ellensúlyozza kellően a nemvagyoni kárukat. A közösségi jogalkotó nem vette figyelembe a gazdaságok tagállamok szerinti szerkezeti különbségeit. Úgyszintén figyelembe kell venni az állatok indokolatlan levágásának tilalmát, valamint a német alaptörvényben rögzített állatvédelmet.
- 23 A Staebelow álláspontja szerint a BSE és az emberi egészség veszélyeztetése közötti kapcsolat fennállása nem bizonyított, és ezek a veszélyek minden bizonnyal csekélyek, ahogyan azt bizonyos tudósok által szolgáltatott pontosítások is tanúsítják.
- 24 A Staebelow hangsúlyozza továbbá, hogy a közösségi jogalkotó kötelessége az általa meghatározott intézkedések folyamatos ellenőrzése és a tudományos adatok fejlődésének figyelembevétele.

- 25 A görög és a holland kormány, az Európai Parlament, az Európai Unió Tanácsa és az Európai Közösségek Bizottsága azonban azt állítják, hogy annak a kohortnak a váltására vonatkozó kötelezettség, amelyhez valamely fertőzött állat tartozik, nem sérti az arányosság elvét.
- 26 Bevezetésként emlékeztetnek a közösségi jogalkotó széles mérlegelési jogkörére, az emberi egészség védelmének magas szintjére, amelyet a Közösség valamennyi politikájának és tevékenységének meghatározása és végrehajtása során biztosítani kell, az elővigyázatosság elvének jelentőségére és arra, hogy egy jogi aktus jogszerűségét az elfogadása idején hatályos helyzet figyelembevételével kell értékelni. Ebben a tekintetben rámutatnak, hogy a kérdést előterjesztő bíróság előtt hivatkozott adatok a 999/2001 rendelet elfogadását követő helyzetre vonatkoznak.
- 27 Ezek a kormányok és a közösségi intézmények egyebekben emlékeztetnek azon közösségi szabályozás fejlődésére, amelynek célja általában a BSE és a TSE elleni harc. Ugyanezek az intézmények a tárgyaláson kifejtették, hogy az alapügy felperesének állításával ellentétben a kohort váltásához és az állatok megsemmisítéséhez hasonló kötelezettséget nemcsak a fogyasztóvédelem, hanem a BSE felszámolásának célja is indokolja.
- 28 Az említett kormányok és intézmények hangsúlyozzák, hogy az 1326/2001 rendeletet a Tudományos Operatív Bizottság (a továbbiakban: TOB) 2000. szeptember 15-i álláspontjának figyelembevételével fogadták el, e rendelet (7) preambulumbekzdésében kifejtettek szerint. Ebben a tekintetben emlékeztetnek arra, hogy a módosítást megelőzően a 999/2001 rendelet előírta a gazdaságban a teljes állomány levágását, amelyhez olyan állat tartozott, amelynek a szervezetében a betegség jelenlétét igazolták. A TOB álláspontját követően és a 999/2001 rendelet hatálybalépését megelőzően módosították a VII. mellékletet a kohort váltásának elrendelése céljából.

- 29 Rámutatnak, hogy a kohort váltásának szükségességét számos tudományos bizottság többször is megállapította. Ebben a tekintetben hivatkoznak az OMS/FAO/OIE közös technikai tanácsadás a BSE-ről: *Közegészség, állategészség és kereskedelem* (OIE, Párizs, 2001. június 11–14.) következtetéseire és főbb ajánlásaira, a TOD 2002. január 11-i álláspontjára az Egyesült Királyságban és Németországban a jelenlegi feltételek közötti különböző vágási rendszerek által kínált kiegészítő garanciákról (Opinion on the additional safeguard provided by different culling schemes under the current conditions in the UK and DE), valamint a Bizottság kérelmére a biológiai kockázatokkal foglalkozó tudományos csoport által 2004. április 21-én nyújtott állásfoglalásra a szarvasmarháknak a BSE elleni harc keretében való levágásáról (Opinion of the Scientific Panel on Biological Hazards on a request from the Commission on BSE-related Culling in Cattle [Question N° EFSA-Q-2003-098]).
- 30 A kérdést előterjesztő bíróság előtt előadott érvek esetében álláspontjuk szerint a 999/2001 rendelet elfogadásának idején a fertőzésnek a beteg állat testében és szerveiben való terjedése kevéssé volt ismert. Mindenesetre a meghatározott kockázattal rendelkező anyagok eltávolítása nem elegendő védelmi intézkedés, mivel nem lehet kizárni, hogy nem kielégítő higiénés szabályok mellett, a fertőzött szövetek bekerülnek a táplálékláncba.
- 31 A kormányok és a közösségi intézmények emlékeztetnek egyebekben, hogy a BSE gyorstesztek nem teszik lehetővé a betegség kimutatását a lappangási időszak alatt, hanem csak akkor, amikor az már nagyon előrehaladott állapotban van.
- 32 A kormányok és a közösségi intézmények vitatják a Staebelow által a statisztikai adatokból levont következtetéseket. Szerintük a statisztikai adatok éppen azt mutatják, hogy a legnagyobb valószínűséggel azon levágott egészséges állatok között

találnak BSE pozitív eseteket, amelyek ahhoz a kohorthoz tartoznak, amelyből valamely beteg állat származik. Így a kérdést előterjesztő bíróság által benyújtott adatok alapján 2001-ben 31,85-ször (0,0446% osztva 0,0014%-kal) több pozitív eset volt leváltott kohortok esetében, mint az említett tesztek esetében. 2002-ben 79-szer több ilyen eset volt (0,1185% osztva 0,0015%-kal).

- 33 Tekintettel e különböző tényekre, az említett kormányok és intézmények úgy vélik, hogy a szóban forgó kohort váltásának kötelezettsége szükséges az állati és emberi egészség védelméhez, és hogy más intézkedések nem teszik lehetővé ugyanezen eredmény elérését. Figyelemmel az állattenyésztők kártalanítására, amelyet a 999/2001 rendelet 13. cikkének (4) bekezdése ír elő, ezen intézkedés nem aránytalan az elérni kívánt céllal.
- 34 Kijelentik továbbá, hogy a közösségi szabályozást a tudományos ismeretek fejlődéséhez igazítják. Így a 999/2001 rendelet VII. mellékletét 2002-ben, 2003-ban és 2004-ben pontosan azért módosították, hogy enyhítsék a levágásra vonatkozó intézkedéseket.

A Bíróság válasza

- 35 A közösségi jog általános jogelvei közé tartozó arányosság elve megköveteli, hogy a közösségi intézmények aktusai ne haladják meg a szóban forgó rendelkezés által kitűzött, jogos cél elérésére alkalmas és ahhoz szükséges mértéket, azaz több megfelelő intézkedés közül a kevésbé korlátozó jellegűt kell választani, és az okozott hátrányok nem lehetnek aránytalanok a kitűzött célhoz képest (a C-331/88. sz., Fedesa és társai ügyben 1990. november 13-án hozott ítélet [EBHT 1990., I-4023. o.]

13. pontja; a C-133/93., C-300/93. és C-362/93. sz., Crispoltoni és társai egyesített ügyekben 1994. október 5-én hozott ítélet [EBHT 1994., I-4863. o.] 41. pontja; a C-157/96. sz., National Farmers' Union és társai ügyben 1998. május 5-én hozott ítélet [EBHT 1998., I-2211. o.] 60. pontja és a C-189/01. sz., Jippes és társai ügyben 2001. július 12-én hozott ítélet [EBHT 2001., I-5689. o.] 81. pontja).

36 Az ilyen elv megvalósítása feltételeinek bírói felülvizsgálatát illetően ki kell emelni, hogy tekintettel arra, hogy a közösségi jogalkotó széles mérlegelési jogkörrel rendelkezik a jelen ügyben érintetthez hasonló olyan területeken, ahol politikai, gazdasági és szociális jellegű döntéseket kell hoznia, valamint bonyolult értékelést kell elvégeznie, kizárólag akkor kérdőjeleződhet meg az e területen elfogadott valamely intézkedés jogszerűsége, ha az az illetékes intézmények által elérni kívánt cél szempontjából egyértelműen aránytalan (a C-453/03., C-11/04., C-12/04. és a C-194/04. sz., ABNA és társai egyesített ügyekben 2005. december 6-án hozott ítélet [EBHT 2005., I-10423. o.] 69. pontja).

37 A különböző lehetséges intézkedésekhez kapcsolódó korlátok vizsgálata során ellenőrizni kell, hogy a közegészség védelmének alapvető célján kívül a közösségi jogalkotó teljes körűen figyelembe vette-e a fennálló érdekeket, és különösen a tulajdonhoz való jogot, valamint az állatjóllét követelményét (a C-96/03. és C-97/03. sz., Tempelman és van Schaijk egyesített ügyben 2005. március 10-én hozott ítélet [EBHT 2005., I-1895. o.] 48. pontja).

38 Fontos ezenkívül emlékeztetni, hogy valamely közösségi aktus érvényessége nem függhet a hatékonysági fokára vonatkozó visszamenőleges értékelésektől. Amennyiben a közösségi jogalkotó valamely kialakítandó szabályozás jövőbeni hatásait értékeli, és e hatásokat pontosan nem lehet előre látni, az értékelést csak akkor lehet helyteleníteni, ha az a szóban forgó szabályozás elfogadásának időpontjában fennálló tényekre tekintettel nyilvánvalóan hibásnak tűnik (a fent hivatkozott Jippes és társai ügyben hozott ítélet 84. pontja).

- 39 Így el kell fogadni, hogy amennyiben bizonytalannak tűnik az emberi egészségre vonatkozó kockázatok fennállása vagy hatása, az intézmények az elővigyázatosság és a megelőzés elvét alkalmazva védelmi intézkedéseket hozhatnak anélkül, hogy meg kellene várniuk, hogy e kockázatok valósága és súlyossága teljesen bizonyossá váljon (lásd ebben az értelemben a fent hivatkozott National Farmers' Union és társai ügyben hozott ítélet 63. pontját).
- 40 Amennyiben azonban új tények módosítják valamely kockázat besorolását, vagy rámutatnak, hogy ezt a kockázatot a fennállóknál kevésbé kényszerítő intézkedésekkel is határok közé lehet szorítani, akkor az intézmények, különösen a kezdeményező hatáskörrel rendelkező Bizottság feladata, hogy ügyeljenek a szabályozásnak az új adatokhoz való igazítására.
- 41 A 999/2001 rendelet által elrendelt szabályokat annak feltételezésével állapították meg, hogy kapcsolat van a BSE és a Creutzfeldt-Jakob betegség új változata között. A rendelet (1) preambulumbekzdéséből következik ugyanis, hogy „egyre több bizonyíték támasztja alá a BSE és a Creutzfeldt-Jakob betegség új változata kórokozójának hasonlóságát”. Ebben a tekintetben az alapügy felperese rámutat ugyan, hogy e tényező és a betegség közötti okozati kapcsolat nem bizonyított, azt azonban nem vitatja, hogy a BSE és az említett betegség változatának megjelenése között – ilyen kapcsolatra utaló jelnek minősülő – földrajzi és időbeli korreláció áll fenn.
- 42 Ahogy e rendelet (4) preambulumbekzdéséből következik, az általa előírt szabályok különböző tudományos állásfoglalásokon alapulnak, amelyek a fertőzött állati termékeknek az állatokkal és emberekkel való érintkezésének elkerülését ajánlják. Az erre vonatkozó tudományos ismeretek állása ugyanezen rendelet elfogadásának időpontjában a fent hivatkozott 2001-es OMS/FAO/OIE közös technikai tanácsadás a BSE-ről megállapításaiból is kitűnik, amely szerint „tudományos konszenzus van arról, hogy a takarmány az [az ESB-vel való] érintkezés legfőbb forrásának minősül” (lásd az említett tanácsadás 4. oldalát).

- 43 E tényekre tekintettel a közegészség védelme céljának elérésére megfelelőnek kell tekinteni azokat a közösségi jogalkotó által elfogadott intézkedéseket, amelyeknek az a céljuk, hogy csökkentsék az ember és az állat érintkezését a BSE kórokozóival, így például azon kohort levágásának és megsemmisítésének a kötelezettségét, amelyhez a fertőzött állat tartozik.
- 44 Nem tűnik úgy, hogy amikor a kohort levágására vonatkozó szabályt kiadták, egy ilyen intézkedés felesleges volt, tekintettel az egyéb létező védelmi intézkedésekre. Ezen a ponton emlékeztetni kell, hogy az állatok takarmányozásában az állati lisztek használatának teljes tilalma csak 2001. március 1-jétől alkalmazandó az állati takarmányozásban bizonyos állati termékek használatának megtiltásáról szóló, 2000. december 27-i 2001/25/EK bizottsági határozat (HL 2001. L 6., 16. o.) értelmében.
- 45 Egyebekben, ahogy a TOB 2000. szeptember 15-i álláspontjából is következik, amit az 1326/2001 rendelet (7) preambulumbekzdése említ, a szarvasmarhákon elvégzett tesztek nem teszik lehetővé a betegség felfedezését a lappangási időszak kezdetén.
- 46 Az alapügy tényállásának bekövetkezte idején a vitatott intézkedés arányossága tekintetében elegendő megállapítani, hogy jóllehet a 999/2001 rendelet 23. és 24. cikke elvileg lehetővé tette az említett intézkedés esetleges elfogadását, a fent hivatkozott 2002. január 11-i álláspont, amelyet időközben elfogadott a TOB, megismétli a 2000. szeptember 15-i álláspont fent hivatkozott megállapítását. Ebben az új álláspontban a TOB ezenkívül hangsúlyozta, hogy az olyan intézkedések, mint az állati lisztek használatának tilalma a szarvasmarhafélék takarmányozásában és meghatározott belsőségek eltávolítása csak annyiban csökkentette az emberi egészségre nézve fennálló kockázatot, amennyiben azokat hatékonyan hajtották végre, és hogy még a kisebb kötelezettségzegések is jelentősen csökkenthetik a biztonsági szintet.

- 47 Így arra a kérdésre adott válaszában, hogy hasznos-e a kohort váltásának kötelezettségét fenntartani az egyéb intézkedések fennállása ellenére, a TOB az említett 2002. január 11-i álláspontjában megerősítette, hogy a fertőzött állatok levágása a gyorstesztek használatával és a meghatározott belsőségek eltávolításával elért szint alá csökkenti a kockázatot az emberek számára (lásd ezen álláspont 4. oldalát).
- 48 A kérdést előterjesztő bírósághoz az alapügy felperese által benyújtott statisztikák tekintetében elegendő megállapítani, ahogy azt a kormányok és a közösségi intézmények az észrevételeik előterjesztésével megtették, hogy azok a fertőzött szarvasmarhák születési kohortjában érintett egyedek nagyobb előfordulási arányát mutatják, mint a rendes szarvasmarhafélék populációjában. A Scientific Panel on Biological Hazard által megvizsgált statisztikák a fent hivatkozott 2004. április 21-i állásfoglalásban megerősítik ezt a következtetést (lásd az említett jelentés 1. oldalát).
- 49 Egyebekben nem tűnik úgy, hogy a gazdaságok tagállamok szerinti szerkezeti különbsége olyan lényeges tényező lenne, amelyet a közösségi jogalkotónak figyelembe kellett volna vennie a vitatott intézkedés elfogadásakor. Ugyanis, mivel a kohort váltásának szükségességét arra a feltételezésre alapították, hogy a kohort állatai ugyanazt a takarmányt kapták, mint a fertőzött állat, nem kellett különbséget tenni aszerint, hogy a kohort csak 20 vagy több mint 500 állatot tartalmaz.
- 50 Ezenfelül meg kell állapítani, hogy a 999/2001 rendelet 13. cikkének (4) bekezdése haladéktalan kártalanítási kötelezettséget ír elő az ugyanezen cikk (1) bekezdésének c) pontja szerint a megsemmisített állatok tulajdonosai számára.

- 51 Végül hangsúlyozni kell, hogy – amint az 1326/2001 rendelet (7) preambulumbekzdéséből következik – az eredetileg a 999/2001 rendelettel előirt azon intézkedést, miszerint teljesen meg kell semmisíteni azt az állományt, amelyhez a fertőzött szarvasmarha tartozik, enyhítették azért, hogy figyelembe vegyék a TOB 2000. szeptember 15-i, a szarvasmarhák BSE-re visszavezethető selejtezésére vonatkozó álláspontját, amely arra a megállapításra jutott, hogy nagyjából ugyanezt az eredményt lehet elérni, ha csak a fertőzött állat születési kohortját váltják, nem pedig az egész állományt.
- 52 E megfontolásokból következik, hogy annak a kohortnak a váltását és megsemmisítését előíró szabály, amelyhez a fertőzött szarvasmarha tartozik, ahogyan az az 1326/2001 rendelettel módosított 999/2001 rendeletből következik, nem sérti az arányosság elvét, mivel nem haladja meg azokat a korlátokat, amelyek megfelelőek és szükségesek az emberi és állati egészség védelméhez.
- 53 Ennélfogva úgy kell válaszolni az előterjesztett kérdésre, hogy annak vizsgálata nem tárt fel olyan tényt, amely az arányosság elvére tekintettel befolyásolná az 1326/2001 rendelettel módosított 999/2001 rendelet 13. cikke (1) bekezdése első mondata c) pontjának érvényességét ugyanezen rendelet VII. melléklete 2. pontjának a) alpontjával és 1. pontja a) alpontjának harmadik francia bekezdésével együttes olvasatban.

A költségekről

- 54 Mivel ez az eljárás az alapeljárásban részt vevő felek számára a kérdést előterjesztő bíróság előtt folyamatban lévő eljárás egy szakaszát képezi, ez a bíróság dönt a költségekről. Az észrevételeknek a Bíróság elé terjesztésével kapcsolatban felmerült költségek, az említett felek költségeinek kivételével, nem téríthetők meg.

A fenti indokok alapján a Bíróság (harmadik tanács) a következőképpen határozott:

Az előterjesztett kérdés vizsgálata nem tárt fel olyan tényt, amely az arányosság elvére tekintettel befolyásolná a 999/2001 rendeletre való áttérést elősegítő átmeneti intézkedések megállapításáról, valamint az említett rendelet VII. és XI. fejezetének módosításáról szóló, 2001. június 29-i 1326/2001/EK bizottsági rendelettel módosított, az egyes fertőző szivacsos agyvelőbántalmak megelőzésére, az ellenük való védekezésre és a felszámolásukra vonatkozó szabályok megállapításáról szóló, 2001. május 22-i 999/2001/EK európai parlamenti és tanácsi rendelet 13. cikke (1) bekezdése első mondata c) pontjának érvényességét ugyanezen rendelet VII. melléklete 2. pontjának a) alpontjával és 1. pontja a) alpontjának harmadik francia bekezdésével együttes olvasatban.

Aláírások